

Manaka ya Maine mpo na Misala na ntina ya Climat

«Maine Won't Wait» ezali programme ya leta oyo ekobika bambula minei mpo na misala na ntina ya clima. Ebimisamaki naino mbala liboso na Conseil ya Maine mpo na Makambo ya Climat na 2020 mpe esalamaki mise-à-jour na 2024, esangisi bolukiluki ya bascientifique, makanisi ya public, mpe batoli na oyo etali politiki mpo na kotambwisa misala na ntina ya clima na mikano minei:

Kokitisa Bagaz ya Effet de Serre oyo Maine Ebimisaka

1

Esengeli Maine ekitisa bagaz ya effet de serre oyo ebimisaka mpo na kokokisa mokano ya 2030 mpe ya 2050 mpe kosala eteni na biso ya mosala mpo na kosala ete climat ya mokili mobimba etika koleka 1.5°C na siècle oyo. Elingi koloba ete esengeli tobongola transport na biso, bandako, mpe energie mpo na kosalela basource ya energy oyo eliki na bopeto, lokola courant oyo euti na baressource renouvelables.

Komatisa Makasi ya Bato ya Koyika Mpiko na Makambo oyo Clima Ezali Komema

2

Esengeli ete Maine esala makambo mpo na kobongisa bato na biso, bazingazinga, economie, mpe société mpo na makambo oyo mbongwana ya climat ezali komema. Elingi koloba kopesa makasi na bato na biso mpe na bainfrastructure lokola banzela mpe bagbagba, mpo ezala ya komibongama mpo na climat ya Makasi mpenza, molunge, mpe makambo misusu oyo ekoyaka na yango.

Kokela Misala mpe Bomengo ya Economie

3

Misala mingi ya « Maine Won't Wait » oyo esalemi na mayele ekokolisa economie, ekopesa lisungi na baentreprise ya sika oyo ezali kosala mpo na kopesa biyano na ntina ya climat, mpe kobatela misala oyo ezali na likama liboso ya ndenge climat ezali kobongwana, misala lokola bilanga, koloba mbisi, mpe misala ya kobatela bazamba.

Komema Misala mpo na Climat na Bato Nyonso na Maine

4

Esengeli bato nyonso oyo bafandaka na Maine bazwa litomba ya misala ya climat, esangisi mpe bilenge mpe bato oyo bazali na mboka, mibange, mpe bato oyo bazali na mbongo mingi te.

Mosala oyo esalami uta 2020

- Bagaz ya effet de serre oyo ebimaka, ekiti na motango ya 30 pourcent uta 1990, mpe ezali kopusana pene na mokano ya 45% na 2030 mpe 80% na 2050
- Eleki mokano ya Gouverneur Mill ya kotya bapompe 100.000 oyo ebimisaka molunge, na engumba mobimba, mpe kotya mokano ya sika ya kotya bapompe 275.000 oyo ebimisaka molunge, na 2027
- Ekitisi esaleli ya maine, ya kosalela mafuta oyo esalelamaka mpo na chauffage (mazoute), na 2010, 70% ya bandako na Maine ezalaki kosalela mafuta yango mpe na 2023 ekiti kino koleka 50% kaka moke.
- Esalaki 55% ya courant ya Maine oyo euti na baressource renouvelables, mpo na kopusana pene na mokano ya 80% na 2030
- Ematisi motango ya mituka oyo esalelaka courant na nzela, motango ya mituka yango eleki 17.000 mpe ekolisi bisika ya kochargé mituka oyo esalelaka courant, bisika yango ekomi 1.000 kati na engumba mobimba
- Ematisi motango ya misala ya energie ya peto koleka 15.000, motango ya misala yango emati presque na bisika nyonso na Maine, mingi-mingi na bamboka
- Etye bamillion 607 ya badollars uta 2020 mpo na komatisa makoki ya koyika mpiko ya bato oyo bafandaka na Maine, bisika oyo ezali pene-pene na ebale, mpe baentreprise
- Epesi bamillion 15,8 ya badollars na baprojet ya kolendisya koyika mpiko ya engumba mpe na baprojet ya kokitisa bagaz ya effet de serre na nzela ya Boyokani ya Lisanga mpo na Koyika Mpiko

Sala Eloko

Tanga Manaka

Landaka
Bansango

Bato ya Maine Bazali Kosala Makambo

Edge Venuti

Kopesa Makanisi ya Bilenge

Edge Venuti, azali na 18ans, azali kosala makambo na ntina ya climat na kosalaka lokola représentant ya bilenge mpo na Lisanga ya Mosala ya Ngambo ya Ebale mpe ya Ebale ya Conseil ya Maine mpo na Climat (Groupe de travail côtier et marin du Conseil du climat du Maine). Lokola mosangani ya Bilenge ya Maine mpo na Bosembo ya Climat mpe mwana ya kelasi ya Université ya Maine, oyo azali kotanga Science Environnementale mpe Ecologie, Edge azali koloba na mongongo makasi mpo na kosunga mpo na kobongisa misala ya Maine mpo na clima.

"Nazali elenge kasi nandimi kosala – mpe nazali ngai moko te. Nazali komona lokola bato bazali koyoka mongongo nan gai."

Randy Martin

Komona Lobi ya Bilanga na Aroostook

Lokola Directeur ya District ya Kobatela Mabele mpe Mayi ya Aroostook Central, Randy asungi basali bilanga bakolisa mayele na bango ya bilanga koleka mayele oyo bazalaki na yango ya mbala mpe akabolaki mayele ya kosala bilanga na ndenge ya sika.

"Nazali na elikya ete na mikolo mikoya, tokozala na mayele ebele na ntina ya mabele na biso, bokolongono ya mabele na biso, mpe ndenge nini mabele ezali koyanola na makambo oyo tozali kosala, mpe tokokitisa motango ya baproduit chimique oyo totyaka kosanga ete tobungisa oyo tokobuka nsima ya kolona."